

Udruga invalida rada Zagreba

Izdavač:

Udruga invalida rada Zagreb
Nova cesta 86, Zagreb

Kontakti:

Tel: 01/4829119, 4829392, 4876301, 4876294

Fax: 01/4876296

E-pošta: uir@uir-zagreb.hr

Mrežna stranica: www.uir-zagreb.hr

Grafička priprema:

Matija Benke

Tehnička podrška:

Domena.com

Urednici:

Zlatko Bočkal, prof.

Anamarija Lazić, prof.

Zagreb, rujan 2016. godine

Izradu brošure sufinancirao je Grad Zagreb,
Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

Sadržaj

Sadržaj	3
Uvod	4
Odnos prema osobama s invaliditetom kroz povijest	8
Djelovanje Udruge invalida rada Zagreba u Republici Hrvatskoj	15
Aktivnosti Udruge invalida rada Zagreba	24
Značajni događaji za invalide rada	35
Razgovori s najstarijim članovima Udruge invalida rada Zagreba	41
Marija Topić, 11.11.1939. - 11.05.2013.	46
Poruka glavnog tajnika Ujedinjenih naroda za 2014. godinu	50

Uvod

Pedeset godina. Pola stoljeća. Dugo je to životno razdoblje za pojedinca, ali i vrlo dugo razdoblje za aktivnu organizaciju, osobito kada je u pitanju neprofitna organizacija.

Riječ je o organizaciji koja se za svaku primljenu kunu treba dobro pomučiti kako bi ju dobila, a jednako tako i dobro organizirati kako bi tu istu primljenu kunu vrlo dobro uložila bez ikakvog profita. Riječ je također o organizaciji koju osniva skupina građana, a na dobrobit ostalih sugrađana istomišljenika.

Ciljevi UIR Zagreba su skrb za invalide rada i ostale osobe s invaliditetom, doprinos zaštiti i unapređenju položaja invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom te poboljšanje kvalitete života invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom.

Upravo pedeset godina odnosno vrlo značajnu polovicu stoljeća, 2016. godine obilježila je i **Udruga invalida rada Zagreba** (UIR Zagreba).

Osnovana kao *Udruženje invalida rada grada Zagreba* 23. studenog 1966. godine, tijekom godina mijenjala je svoje nazive uslijed zakonskih promjena pa je tako 21. veljače 1969. godine prva promjena bila u *Savez invalida rada grada Zagreba*, zatim 24. studenog 1997. godine druga promjena u *Udruga invalida rada Zagreb* da bi 22. prosinca 2003. godine bila zadnja promjena koja se održala do dana objave ove brošure – *Udruga invalida rada Zagreba*.

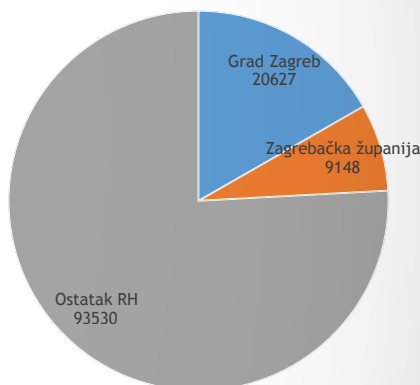
Iako je tijekom dugih pedeset godina svog neprekidnog djelovanja promijenila naziv čak četiri puta, svoje ciljeve nije mijenjala pa su tako i dalje ciljevi UIR Zagreba ostali skrb za invalide rada i ostale osobe s invaliditetom, zatim doprinos zaštiti i unapređenju položaja invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom te poboljšanje kvalitete života invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom iz 2013. godine definira osobu s invaliditetom kao osobu koja ima dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njezino puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Populacija koju pak okuplja UIR Zagreba, odnosno **invalidi rada**, definirani su *Zakonom o mirovinskom osiguranju* iz 2013. godine kao osiguranici koji su na osnovi smanjenja uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti definiranim istim Zakonom, ostvarili pravo na invalidsku mirovinu ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

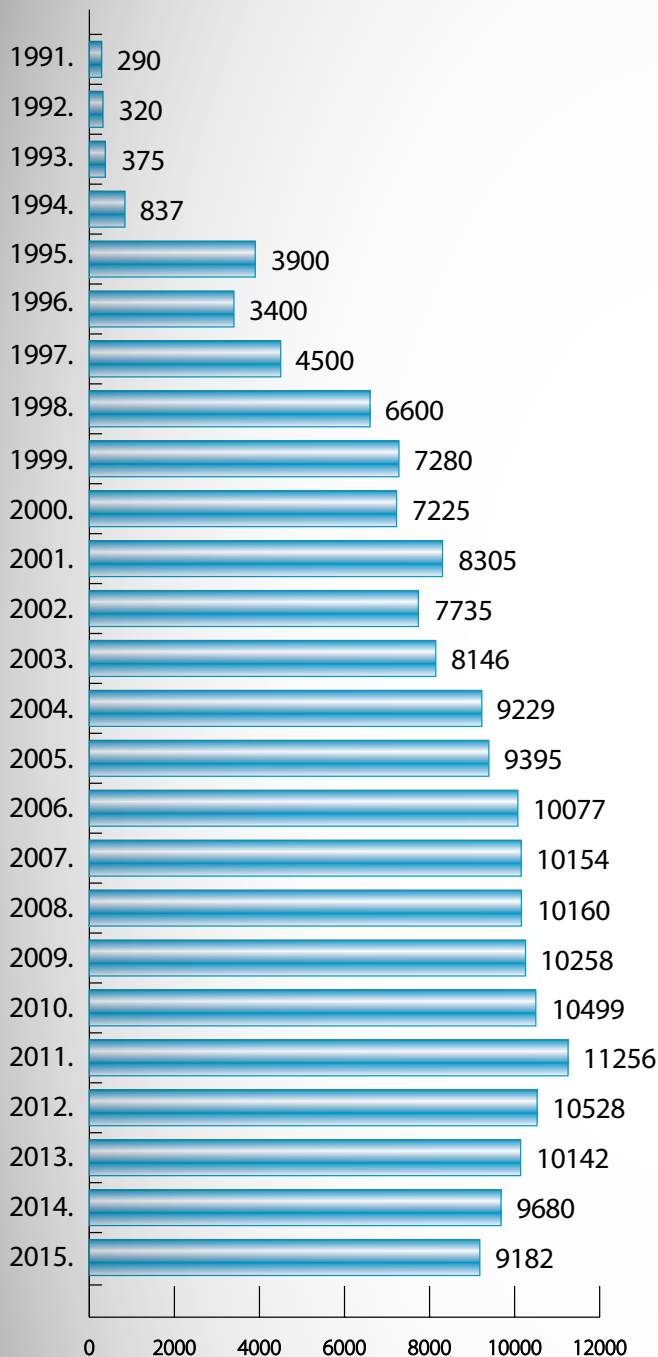
Statistički gledano, u Republici Hrvatskoj s danom 30.06.2016. godine registrirano je 123.305 invalida rada od kojih ih je 16,72% (20.627) registriranih u Gradu Zagrebu odnosno 7,42% (9.148) u Zagrebačkoj županiji. Ti podaci ukazuju na statistički pad broja invalida rada, no zapravo je riječ o formalnom padu uslijed zakonskih promjena obzirom da se sukladno novom *Zakonu o mirovinskom osiguranju* invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti (invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad prema starom ZOMO-u) danom navršene starosne dobi korisnika po službenoj dužnosti prevode na starosne mirovine.

Broj registriranih invalida rada u RH s danom 30.06.2016.

Vežano za statistiku članstva u UIR Zagreba, broj članstva bio je u porastu sve do 2011. godine nakon čega je uslijedio pad koji smo tijekom 2015. godine ipak uspjeli usporiti zahvaljujući povećanom opsegu aktivnosti. Uz članove koji su se direktno obraćali u prostorije UIR Zagreba, duži niz godina postojala su i dva ogranka UIR Zagreba odnosno dvije sekcije (Čistoća, ZET), a koje su prestale svojim radom uslijed umirovljenja velike većine članova sekcije.

Statistički
gledano, u
Republici
Hrvatskoj
s danom
30.06.2016.
godine
registrirano je
123.305 invalida
rada

Odnos prema osobama s invaliditetom kroz povijest

Tijekom povijesti, odnos društva prema osobama s invaliditetom mijenjao se sporim tempom, no te su se promjene s vremenom pokazale velikima i značajnima. U prvobitnoj zajednici, društvo je bilo vrlo netolerantno prema osobama s invaliditetom. Takve se osobe smatralo beskorisnima obzirom da uslijed svoje invalidnosti nisu bile u mogućnosti sudjelovati u aktivnostima važnim za preživljavanje. Tijekom kriznih situacija kao što su bile borbe s drugim plemenima ili divljim životinjama ili pak prirodne nepogode kao što su zima, glad, poplave i slično, takve se osobe ostavljalo po strani, u potpunosti nezaštićene, prepuštene isključivo samima sebi, upravo kao teret kojeg se trebalo riješiti, a takve su situacije bile idealno rješenje. Vrijednost pojedinca u to se vrijeme dakle cijenila sukladno njegovu doprinosu u pribavljanju hrane i obrani.

U antičko je doba u Sparti čak bilo dopušteno fizičko likvidiranje novorođenčeta, najčešće bacanjem u klance planine Tajget dok se u Ateni takvo dijete moglo "izložiti" odnosno ostaviti kraj puta ili u šumi na milost i nemilost prirodi i životinjama.

U Starom su se Rimu roditelji mogli čak i odreći svog tek rođenog djeteta s invaliditetom nakon što bi ga neposredno nakon rođenja pregledalo pet odraslih susjeda i potom dalo svoj pristanak za izlaganje. To izlaganje obično se obavljalo puštanjem takvog djeteta u košari od pruća niz rijeku Tiber.

Izlaganje djece s invaliditetom u starih Hebreja bilo je zabranjeno, no ipak je postojala mogućnost prodaje takve djece za robove. Tadašnje je hebrejsko društvo odrasle slijepce osobe koristilo kao kućne učitelje ili pak za okretanje ručnih mlinova i drugih korisnih poslova dok su ih zbog njihovog iznimno pouzdanog pamćenja podrugljivo nazivali "košare znanja".

Prema opisanome, u opisano antičko doba prema osobama s invaliditetom uglavnom je dominirao netolerantan stav što je ujedno bio i uzrok nemogućnosti ikakve organizacije sustavne brige i zaštite za takve osobe.

U srednjem se vijeku stav prema osobama s invaliditetom donekle izmijenio u odnosu na antičko doba. Netolerantan odnos postupno se transformirao u tolerantan, temeljen na ideologiji kršćanstva koja propagira samilost prema slabima i nemoćnima. Prosjačenje je postalo glavnim "zanimanjem" tih osoba, a s vremenom su se izgradile i organizirale prve ustanove za njihovo zbrinjavanje u okviru samostana pojedinih crkvenih redova.

U doba reformacije tolerantan stav djelomično je narušen demonološkim stavom, osobito u odnosu na osobe s mentalnom retardacijom.

U razdoblju od sredine 14. do početka 16. stoljeća humanizam i renesansa usmjeravali su pažnju na čovjeka i na njegove ovozemaljske potrebe, pa su i osobe s invaliditetom, iako postupno, postale sve više predmetom interesa, ponajprije istaknutih pojedinaca, a zatim i društva. U tom pogledu, posebno mjesto pripada materijalistima 18. stoljeća među kojima se najviše istaknuo Denis Diderot (1713-1784.), francuski filozof, umjetnički kritičar i književnik. Njegova pisma "Pismo o slijepima" iz 1749. godine, namijenjeno onima koji vide i "Pismo o gluhima i nijemima" iz 1751. godine, namijenjeno onima koji čuju i govore, predstavila su ga svijetu kao izvornog mislioca. Predmet tih pisama bile su rasprave o korelaciji ljudskog razuma i znanja stečenih percepcijom, a

Denis Diderot,
1767. godina

njegov rad fokusirao je pažnju na jad i eksploataciju osoba lišenih svojih osjetila ujedno sugerirajući metode edukacije takvih osoba.

Briga o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj započela je nakon Prvog svjetskog rata nakon kojeg je u velikoj mjeri i vrlo naglo porastao broj osoba s tjelesnim oštećenjima kao posljedicama ranjavanja u ratu. Aktivnosti u pružanju pomoći tim osobama tada su bile usmjerene u dva pravca: zdravstvena rehabilitacija koja je obuhvaćala liječenje rana, izradu pomagala odnosno protetike i fizikalnu terapiju te profesionalna rehabilitacija koja je bila usmjerena na osposobljavanje tih osoba za obavljanje poslova u skladu s preostalim sposobnostima.

Nakon Drugog svjetskog rata postupno su problem postale osobe koje su invalidnost stekle radeći u nepovoljnim uvjetima ili kao posljedicu nesreće na radu. Zakon o mirovinsko-invalidskom osiguranju iz 1959. godine regulirao je sustav invalidske zaštite

Popis članova osnivača Udruženja invalida rada grada Zagreba

SPISAK ČLANOVA OSNIVAČA SA POTREBNIM PODACIMA INICIJATIVNOG ODBORA INVALIDA RADA GRADA ZAGREBA

Red. broj	Prezime, ime i ime oca	Dan, mjesec i god. rođ. mjesto i kotar rođenja	Zanimanje	Mjesto stanovanja sa tačnom adresom	Vlastoručni potpis
1	Zorić (Save) Damjan	11-IX 1920 Koldmo-Donji Lapac, Karlovac	službenik inv	Zagreb, Subičeva ul. 30/III Tel. 410-081	<i>Sanjko Zorić</i>
2	Radić (Petra) Nikola	15/V 1919 Radučić, Knin, Split	ekonomist inv. penz.	Zagreb, Sv. Marković br. 1 Tel. 410-250	<i>Petko Radić</i>
3	Milašić (Mirko) Vojko	10-IX 1913 Titograd Crnagora	službenik invalid	Zagreb, Derenčinova 22 Tel. 411-509	<i>Mirko Milašić</i>
4	Pancer (Eugena) Ivan	22/II 1917 Zagreb	služb. inv.	Zgb Bukovačka 117/b	<i>Ivan Pancer</i>
5	Buža (Vasilj) Aleksa	16/II 1920 Dorosava Mladenovac-Srbija	"	Zgb Trg D. Iblera 4	<i>Aleksa Buža</i>
6	Bračun (Milana) Branko	1/X 1920 Zagreb	služb. inv. I	Zgb, Palmotičeva 53 Tel. 24-085	<i>Branko Bračun</i>
7	Radošević (Franje) Zlata	12. III. 1914 Sarajevo	ing. kemije i rudar. inv. II	Zgb, Zrinjevac 16 Tel. 38-836	<i>Franjo Radošević</i>
8	Šimić (Matije) Josip	26/II 1899 Vrbica Bjelovar	služb. inv. pen. I kategorije	Zgb Gundulićeva 38	<i>Josip Šimić</i>
9	Čota (Ive) Marko	1. III. 1929 Mrkonjić grad- Jajce	bank. služ. inv.	Zgb Palmotičeva 35/1	<i>Marko Čota</i>
10	Urch Dnggatina Melita	29/III 1912 Zagreb	prof. inv. II kt	Zgb, Masarykova 10/1 dga	<i>Melita Urch</i>

Petrova 116,
Zagreb

koji je bio usmjeren na prevenciju invalidnosti, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada, dok je odlazak u invalidsku mirovinu bila krajnja mjera. No, praksa je bila drugačija. Povećavao se broj invalida rada i povećavali su se problemi njihova zapošljavanja odnosno rastao je broj nezaposlenih invalida rada. U takvim se uvjetima kod invalida rada javila potreba za osnivanjem organizacije koja bi ih zastupala i predlagala sustavna rješenja problema s kojima su se susretali na radu i u životu općenito.

Podršku takvoj inicijativi u to su doba dali svi važni društveni čimbenici. U listopadu 1966. godine formiran je Inicijativni odbor koji je pripremio materijale i sazvao osnivačku Skupštinu **Udruženja invalida rada grada Zagreba** sa sjedištem u Zagrebu u Petrovoj ulici 116, a koja se održala 23. studenog 1966. godine. Za predsjednika je izabran gospodin Nikola Radić, a za tajnicu gospođa Ljuba Huml.

Razlozi osnivanja Udruženja invalida rada grada Zagreba bili su:

- problemi zapošljavanja,
- položaj invalida rada u radnim organizacijama te
- slaba zaštita na radu.

Na Skupštini je pokrenuta i inicijativa za osnivanje Hrvatskog saveza invalida rada, a koji je osnovan već sljedeće 1967. godine.

Na Godišnjoj skupštini održanoj 21. veljače 1969. godine Udruženje invalida rada grada Zagreba promijenilo je naziv u **Savez invalida rada grada Zagreba** čime se željelo još više ukazati na značaj i važnost organizacije, a početkom 70-tih Savez je preselio na lokaciju u Savsku 3 u Zagrebu, lokaciju na kojoj je djelovao sve do 2007. godine.

Savska 3,
Zagreb

Najvažniji zadaci Saveza bili su:

- proučavanje i praćenje problematike invalidskog osiguranja,
- praćenje zakonskih propisa,
- uključivanje osoba s invaliditetom u rad,
- pravna pomoć,
- borba za poboljšanje materijalnog, socijalnog i zdravstvenog stanja,
- briga o profesionalnoj rehabilitaciji.

Tadašnje radne organizacije, a naročito one koje su zapošljavale socijalne radnike, osnivale su sekcije koje su uspješnije rješavale probleme invalida rada pronalazeći im radna mjesta u organizaciji ili pak osiguravajući im profesionalnu rehabilitaciju ili prekvalifikaciju.

Od osnivanja, Udruženje, a kasnije Savez, djelovalo je u dva pravca:

- prevencija nastanka invalidnosti uvođenjem zaštite na radu i
- rješavanje problema nezaposlenih upravo zbog njihove invalidnosti uzrokovane nesrećom na radu ili radom u neadekvatnim radnim uvjetima.

Neke inicijative bile su djelotvorne i korisne. U razdoblju od 1972. do 1975. godine uspješno se provodila stambena politika kojom je podijeljeno oko 500 stanova i dodijeljeno oko 800 zajmova za izgradnju stanova.

Savez je na početku svog djelovanja osnovao instituciju pravne pomoći koju je kroz gotovo 40 godina gospodin Ivo Mohorić pružao članovima, ne samo naše Udruge već i članovima drugih udruga osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Zbog povećanog obima posla, Savez je profesionalizirao rad uvođenjem funkcije tajnika Saveza.

U prvih trideset godina djelovanja Saveza, invalidi rada zakonskim su odredbama bili podijeljeni u tri kategorije:

I. kategorija: 100% invalidnost

II. kategorija: rad s pola radnog vremena uz puni osobni dohodak

III. kategorija: premještaj na lakše radno mjesto uz zadržavanje istog osobnog dohotka.

Osobama s teškim invaliditetom omogućena je prekvalifikacija na teret mirovinskog osiguranja, a u slučajevima kada takva mogućnost nije postojala, osoba s invaliditetom zadržala je isti osobni dohodak. Ujedno, za vrijeme bolovanja, invalidu rada nije umanjivan osobni dohodak dok su određene skupine invalida rada ostvarivale i beneficirani radni staž.

Na inicijativu Saveza, a s ciljem rješavanja problema vezanih za zapošljavanje osoba s invaliditetom i njihove prekvalifikacije, u poduzećima su osnivane zaštitne radionice kojima se invalidima rada omogućavalo da pod lakšim radnim uvjetima ostvare primjeren osobni dohodak.

Prava iz zdravstvene zaštite, u odnosu na današnja, bila su lakše ostvariva, posebice ona vezana za nabavku ortopedskih pomagala i ostvarivanje stacionarnog liječenja. Krajem 70-ih godina, na inicijativu Saveza, osobe s najtežim invaliditetom ostvarile su pravo na tuđu pomoć. U to doba invalid rada nije mogao dobiti otkaz radnog odnosa, osim u slučajevima kada se radilo o teškoj povredi rada.

Djelovanje Udruge invalida rada Zagreba u Republici Hrvatskoj

Donošenjem Ustava 1991. godine, Republika Hrvatska započela je tranziciju iz socijalističkog u kapitalistički sustav. Ustav je deklarirao Republiku Hrvatsku kao socijalnu državu koja je svakom državljaninu osiguravala pravo na rad i slobodu rada, slobodu izbora zanimanja i radnog mjesta, dostupnost svakog radnog mjesta pod jednakim uvjetima te mogućnost uključanja osoba s invaliditetom u društveni život.

Nakon promjene političkog sustava, postupno su se izmijenili ili dopunili preuzeti propisi usklađeni s nastalim promjenama. Promjene su nastupile između 1993. i 1994. godine donošenjem cijelog niza zakona i propisa. U hrvatsku socijalnu i gospodarsku politiku uveli su se tržišni odnosno kapitalistički odnosi. Zaštitne radionice nestale su gotovo u potpunosti. Takav primjer onemogućavanja ostvarenja temeljnih ljudskih prava osobama s invaliditetom, kao što su pravo na zapošljavanje, rad i osobnu materijalnu sigurnost sukladno njihovim sposobnostima, za pretpostaviti je da je primjer jedinstven u Europi. *Zakonom o radu* iz 1995. godine nestali su iz upotrebe pojmovi "invaliditet", "invalidna osoba" ili pak jednostavno "invalid", čime su nestale pravna i radna identifikacija osobe s invaliditetom. *Zakonom o mirovinskom osiguranju* iz 1998. godine izostavljen je pojam invalidskog osiguranja dok je profesionalna rehabilitacija kao dio invalidskog osiguranja gotovo isključena iz sustava radne i socijalne sigurnosti.

Položaj čovjeka i ljudskih skupina mjerilo je vrijednosti društvenog uređenja (Mašović, 1996.). Iz odnosa društva prema osobama s invaliditetom s vremenom su se definirala dva modela invalidnosti: medicinski i socijalni.

Medicinski model invalidnosti, koji se primjenjivao

od 50-tih do 70-tih godina prošlog stoljeća, prikazivao je invalidnost kao osobni problem osobe s invaliditetom i objašnjavao ga kroz patologiju (Crisp, 2000.). Cilj rehabilitacije u okviru tog modela bio je usmjeren na razvoj sposobnosti prilagodbe kod osobe s invaliditetom kako bi se ona mogla uklopiti u društvenu sredinu.

Socijalni model invalidnosti, koji je aktualan i danas, polazi od pretpostavke da je položaj osoba s invaliditetom društveno uvjetovan, odnosno da društvene "prepreke" dovode do njihove diskriminacije. Socijalnim se modelom invaliditet definira kao nedostatak organiziranih aktivnosti društva u uklanjanju prepreka i društvenih ograničenja. Cilj rehabilitacije prema socijalnom modelu je djelovanje u smjeru uklanjanja društvenih prepreka koje onemogućavaju uključivanje osoba s invaliditetom u svakodnevni život. Taylor (2000.) smatra da to društvo čini nizom prostornih, mentalnih i sličnih prepreka.

Savez invalida rada grada Zagreba je nastavio djelovanje i tijekom Domovinskog rata. Rad je bio otežan, ali su unatoč takvim uvjetima promijenjeni i prilagođeni Statut i boja članskih knjižica. Statutom Saveza naglašeno je da Savez okuplja invalide rada te da je nevladina, nepolitična i neprofitna organizacija s humanitarnim ciljevima.

Cilj Saveza bio je unapređenje gospodarskog, socijalnog i pravnog položaja osoba s invaliditetom za čije je ostvarivanje obavljao sljedeće djelatnosti:

Hodočašće u
Mariju Bistricu

- praćenje, analiziranje i razmatranje stanja i propisa u svezi osoba s invaliditetom,
- davanje inicijativa i prijedloga,
- sudjelovanje u donošenju zakona s područja zdravstvene zaštite, mirovinskog osiguranja i socijalne sigurnosti, kako bi se unaprijedio položaj osoba s invaliditetom,
- organizacija tematskih predavanja, okruglih stolova, tribina i drugo, u svezi s prevencijom zaštite osoba s invaliditetom,
- organizacija društvenog života (izleta, sportskih i rekreativnih priredbi)
- organizacija ljetovanja i rehabilitacije u toplicama,
- pružanje pomoći osobama s invaliditetom u ostvarivanju invalidskih prava,
- suradnja s nadležnim tijelima države, regionalne lokalne vlasti, udrugama i drugim pravnim ustanovama na području zaštite osoba s invaliditetom.

Iz navedenog je vidljivo da je došlo do znatne promjene u djelovanju Saveza. U prijeratnim godinama Savez je bio više orijentiran, a u tome i uspješniji, na područje zapošljavanja i rehabilitacije invalida rada te na prevenciju nastanka invalidnosti. U poslijeratnim godinama, izmjenama zakona promijenili su se vlasništvo nad sredstvima rada i položaj radnika uslijed čega su nastali veliki problemi pri zapošljavanju invalida rada, njihovoj profesionalnoj rehabilitaciji i zaštiti na radu općenito, a što je znatno otežalo rad Saveza i usmjerilo ga na aktivnije i pomnije bavljenje zakonima i propisima. U tim uvjetima, Savez se orijentirao na bavljenje aktivnostima koje će djelomično nadoknaditi

potrebe invalida rada za očuvanjem preostalih radnih sposobnosti i osiguranjem dodatnih prava i povlastica uskraćenih spomenutim zakonima i propisima. Za te je potrebe sredinom 90-tih godina Savez zaposlio dvije djelatnice na određeno vrijeme, a koje je financirao Fond mirovinskog i invalidskog osiguranja dok su od novijih aktivnosti započete organizacije izleta te je nabavljeno kombi vozilo za potrebe Saveza i njegova članstva.

Vlada Republike Hrvatske krajem 90-tih pokrenula je dvije inicijative u pokušaju poboljšanja gospodarskog i socijalnog položaja osoba s invaliditetom:

- osnovala je *Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom* (1997.) s ciljem pružanja stručne pomoći Vladi u odlučivanju o pitanjima iz područja zaštite i rehabilitacije osoba s invaliditetom,
- donijela je *Nacionalni program za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom* (Vlada Republike Hrvatske, 1999.), program kojim su prvi puta u povijesti na suradnju pozvane i udruge osoba s invaliditetom.

Na sjednici Skupštine Saveza invalida rada grada Zagreba održanoj 18. studenog 1997. godine donesena je odluka da se, sukladno odredbama Zakona o udrugama, izmjeni naziv Udruge, tako da je novi naziv glasio **Udruga invalida rada Zagreb**. Djelovanje Udruge usklađeno je s novim propisima dok su novo osmišljene aktivnosti u razdoblju od 1998-2000. godine opisane u kasnijem poglavlju ove brošure.

Prava osoba s invaliditetom odavno su predmet velike pozornosti Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih organizacija. Generalna skupština

Međunarodna godina osoba s invaliditetom

Ujedinjenih naroda, *Rezolucijom 48/96* donijela je značajan dokument kojim se sve države potiču, ali ne obavezuju, na stvaranje aktivne politike prema osobama s invaliditetom pod nazivom *Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom* (1999.). Pravila podrazumijevaju snažno i moralno zalaganje država u poduzimanju akcija za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom. Izraz "izjednačavanje mogućnosti" označava proces kojim različiti društveni sustavi, kao što su službe, informiranje i dokumentacija, postaju dostupni svima, uključujući i osobe s invaliditetom. Načelo "jednakih prava ili ravnopravnosti" ukazuje na činjenicu da su potrebe svakog pojedinca jednako važne, odnosno da one trebaju biti temelj planiranja na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Ujedinjeni narodi i druge međunarodne organizacije poduzele su razne akcije u promicanju prava osoba s invaliditetom, među kojima su proglašenje *Međunarodne godine osoba s invaliditetom* (1981.), proglašenje *Desetljeća osoba s invaliditetom* (1983-1992.), proglašenje *Europske godine osoba s invaliditetom* (2003.) temeljem *Standardnih pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom* (1999.). *Konvencija 159 o Profesionalnoj rehabilitaciji*

i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Međunarodna organizacija rada, 1983.) poziva države potpisnice da nacionalnu politiku prema osobama s invaliditetom formiraju upravo na principima jednakih mogućnosti i jednakog pristupa.

U namjeri transformacije diskriminirajućih odnosa u smjeru poštivanja različitosti i individualnih značajki, doneseni su mnogi zakonski dokumenti koji štite i promoviraju prava osoba s invaliditetom, među kojima je i pravo na rad (Druga europska konferencija ministara odgovornih za integracijsku politiku osoba s invaliditetom, 2003; Vijeće Europe, 1999; Europska povelja o osnovnim socijalnim pravima radnika, 1991; Međunarodna organizacija rada, 1983; Međunarodna organizacija rada, 1955.).

Politika početkom 21. stoljeća u svezi osoba s invaliditetom rezultat je društvenog razvoja u posljednjih 200 godina i u njoj se odražavaju životni uvjeti te socijalna i ekonomska politika, tijekom prethodnih razdoblja. Dok je u prošlosti javna politika težila tome da osobama s invaliditetom pomogne u pogledu njihove prilagodbe na vlastito stanje, početkom 21.

stoljeća preferira integraciju prije prilagodbe i taj stav postao je ključan za njihovo uključivanje u glavne tijekomove društva (Kompendij o načelima država članica za stvaranje jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom, 2001.).

Prvu sustavnu politiku na razini Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, neovisno o vrsti, vremenu i okolnostima nastanka njihova invaliditeta, donijela je Vlada u dokumentu *Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom*

2003

The European Year of People with Disabilities

Europska
godina osoba s
invaliditetom

od 2003. do 2006. godine (Vlada Republike Hrvatske, 2003.). Ta je Strategija predstavljala nadogradnju ranije spomenutom *Nacionalnom programu za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom* (Vlada Republike Hrvatske, 1999.), a izrađena je u svrhu promicanja osnovnih ljudskih prava i temeljnih sloboda te poštivanja socijalne pravde, dostojanstva i vrijednosti svake osobe. Ujedno se tom politikom uloga udruga osoba s invaliditetom razdvojila na dvije: udruge kao korisnici usluga i istovremeno udruge kao pružatelji usluga svojim članovima i drugim korisnicima.

U Strategiji su kao osnovni problemi osoba s invaliditetom u hrvatskom društvu istaknuti sljedeći: neujednačenost prava osoba s invaliditetom obzirom na stupanj, vrstu i uzrok oštećenja, zatim prostorne prepreke u svim segmentima društva, nedostatna participacija osoba s invaliditetom u procesima odlučivanja, učestalo kršenje prava osoba s invaliditetom, nedovoljna informiranost o pravima osoba s invaliditetom, pretežita ovisnost osoba s invaliditetom o sustavu socijalne skrbi zbog nedovoljno reguliranog sustava zapošljavanja osoba s invaliditetom te neodgovarajuće uređen sustav obrazovanja i profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom.

Na sjednici Skupštine održanoj 27. studenog 2003. godine, a sukladno izmijenjenom Zakonu o udrugama, Udruga je ponovno promijenila naziv u **Udruga invalida rada Zagreba** (skraćeno UIR Zagreba), naziv koji nosi i danas.

Udruga je i dalje sukladno svojim ciljevima nastavila djelovati na području socijalne djelatnosti, ljudskih prava, zaštite zdravlja, međunarodne suradnje, demokratske političke kulture te kulture i umjetnosti iako su se nakon pedeset godina

Logo UIR
Zagreba

djelovanja UIR Zagreba uvelike proširile njezine djelatnosti:

- praćenje, analiziranje i razmatranje stanja te primjene propisa na području prevencije invalidnosti, drugih oštećenja i zaštite invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom;
- aktivno sudjelovanje u predlaganju novih zakona i propisa koji se izravno ili neizravno odnose na invalide rada i ostale osobe s invaliditetom te pružanje pomoći članovima u ostvarivanju njihovih prava;
- prikupljanje i širenje informacija o životnim prilikama invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom te iniciranje sveobuhvatnog istraživanja o svim aspektima neprilagođene okoline koja izravno utječe na kvalitetu života invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom;
- iniciranje, planiranje i realizacija programa i projekata koji promiču brigu i skrb o starijim i nemoćnim invalidima rada i ostalim osobama s invaliditetom;
- iniciranje, planiranje i realizacija programa i projekata koji promiču medicinsku, edukativnu, profesionalnu i socijalnu rehabilitaciju;
- iniciranje, planiranje i realizacija programa i projekata koji promiču projekte u području zdravstvene i socijalno-humanitarne zaštite;
- organizacija i provođenje aktivnosti na planiranju i pružanju socijalnih usluga sukladno zakonu;
- organizacija, poticanje i promicanje volonterstva i njegovih vrijednosti kao temelj civilnog društva i sredstva rješavanja problema i zadovoljavanja potreba invalida rada i ostalih

Međunarodna suradnja sa srodnim organizacijama

osoba s invaliditetom pridonoseći jačanju individualne i društvene svijesti i solidarnosti;

- poticanje akcija i suradnja s lokalnim, gradskim, županijskim i državnim tijelima uprave i resornim subjektima koji su profesionalno, stručno i personalno nadležni za rješavanje problematike invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom, a u cilju zaštite invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom;
- aktivno sudjelovanje u pružanju raznih oblika socijalne pomoći te davanje uputa i preporuka pri rješavanju problema svojih članova;
- pružanje potpore u provođenju znanstvenih istraživanja od interesa za Udrugu i osobe s invaliditetom kao i izdavačke djelatnosti kojom se želi unaprijediti kvaliteta života invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom;
- suradnja sa srodnim udrugama radi razmjene iskustava, planiranja zajedničkih aktivnosti i organiziranja skupova i susreta članova;

- formiranje sportske i radne skupine za unapređivanje pojedinih aktivnosti;

- organizacija druženja, izleta, stručnih, edukativnih, sportskih i rekreativnih aktivnosti za sve članove Udruge.

Aktivnosti Udruge invalida rada Zagreb

S ciljem razmjene iskustava, znanja i primjera dobre prakse, a u svrhu poboljšanja kvalitete života invalida rada u Republici Hrvatskoj, UIR Zagreb je 1999. godine započela suradnju s civilnom organizacijom ORFEUS iz Praga u Republici Češkoj koja će se u kasnijim godinama pokazati vrlo uspješnom. Kao rezultat te dugogodišnje uspješne suradnje, a na inicijativu njihova direktora, ing. Jozefa Slobodnika, krajem 2004. godine UIR Zagreb se, kao promatrač, uključila u međunarodni projekt pod nazivom *NOVA PEI* u koji su, osim ORFEUS-a i UIR Zagreb bile uključene i organizacija CSL-Conorzio Scuole Lavoro iz Italije (Torino) te Gradsko Vijeće Grada Eivissa iz Španjolske (Eivissa, Ibiza).

Područje djelovanja tog projekta u svakoj od zemalja partnera bilo je različito pa se tako uključivanje Gradskog Vijeća Grada Eivissa (Ibiza, Španjolska) baziralo na socijalnom poduzetništvu, CSL-Conorzio Scuole Lavoro (Italija) na zbrinjavanju maloljetnih ugroženih skupina, ORFEUS-a (Republika Češka) na socijalnoj politici dok se UIR Zagreb (Republika Hrvatska) bazirala na socijalnu zaštitu osoba s invaliditetom. Svaka uključena organizacija imala je konkretne zadatke koje je u zadanom vremenskom roku i ispunila. Uloga UIR Zagreb bila je predstavljanje ideje vezane za rekreativno-zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj, što je također odrađeno vrlo uspješno u svakoj od zemalja sudionica projekta *NOVA PEI*.

Zahvaljujući svom aktivnom angažmanu, UIR Zagreb je početkom 2005. godine u okviru tog projekta postala punopravni partner svih dionika unatoč činjenici da Republika Hrvatska tada još uvijek nije bila zemlja članica Europske Unije. U to je vrijeme UIR Zagreb s organizacijom ORFEUS iz Republike Češke potpisala i Ugovor za program na međunarodnom nivou pod nazivom

Sudionici međunarodnog projekta NOVA PEI

HEFAISTOS, a koji se, kao i projekt *NOVA PEI*, bavio socijalno-ekonomskim pitanjima tražeći rješenja za poboljšanje životnih uvjeta ranjivih populacija. Upravo je taj program bio i temelj zajedničkog uključivanja u projekt *NOVA PEI*. Spomenutim partnerstvima, UIR Zagreba napravila je vrlo velik korak ne samo za UIR Zagreba, već i za druge neprofitne organizacije, osobe s invaliditetom, ali i za Republiku Hrvatsku, dokaz čemu je bilo i naknadno uključivanje lokalne uprave i resornih ministarstava u transnacionalne konferencije koje su se održavale u svim zemljama, sudionicama projekta *NOVA PEI*.

Krajem iste godine uslijed zakonskih promjena, a na inicijativu UIR Zagreba i s dijelom njezina članstva, osnovano je *Sportsko društvo invalida rada Zagreb* s ciljem omogućavanja invalidima rada aktivno bavljenje sportskim aktivnostima, kako na rekreativnoj tako i na natjecateljskoj razini.

U posljednjih petnaest vrlo aktivnih godina UIR Zagreba nastavila je s već ranije pokrenutim aktivnostima, značajnije od kojih ćemo ovdje opisati.

Jarun

Jedan od svojih starijih programa, **Jarun** koji je obuhvaćao tradicionalno druženje osoba s invaliditetom na otvorenom, na RŠC Jarun, UIR Zagreba organizirala je punih petnaest godina, a zadnje i jubilarno 15. druženje organizirala je 2010. godine. U tom je petnaestogodišnjem razdoblju organizirala i dvije *Likovne kolonije* čiji su umjetnici bili upravo članovi UIR Zagreba. Nakon preseljenja na novu lokaciju i proglašenja *Dana UIR Zagreba*, umjesto dotadašnjeg proljetnog razdoblja, druženje je od 2008. godine organizirano krajem mjeseca rujna upravo tim povodom da bi se ipak od 2011. godine **Dan UIR Zagreba** nastavio obilježavati organizacijom tematskih konferencija i okruglih stolova umjesto sportsko-rekreativnih natjecanja.

Za razliku od prethodno opisanog, a također jednog od svojih najstarijih programa, **Ljetovanje**, UIR Zagreba provodi od 1998. godine i tijekom godina program je proširivala i uvelike mijenjala vodeći pritom brigu o primjerenom i povoljnom načinu

osiguravanja slobodnog vremena svojim članovima i njihovim obiteljima. U proteklih gotovo dvadeset godina, točnije do 2012. godine, UIR Zagreba svojim je članovima i njihovim obiteljima osiguravala smještaj i vrijeme predviđeno isključivo za opuštanje i bijeg od svakodnevnih problema u auto kampu "Uvala Slana" u Selcu u kamp prikolicama, a potom 2013. i 2014. godine u mobilnim kućicama. No, od 2015. godine program je proširen na dodatno osiguravanje mogućnosti korištenja medicinskih tretmana i rehabilitacije u suradnji s Thalassoterapijom Crikvenica, specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije.

Najviše preinaka i obogaćivanja od svih aktivnosti, programa i projekata UIR Zagreba, doživio je **Klub invalida rada**, program pokrenut 2000. godine organizacijom raznih predavanja, radionica, druženja te sportsko-rekreativnih aktivnosti za članove koje su se u to vrijeme odvijale u malim i skućenim prostorijama. Nedugo nakon preseljenja na novu lokaciju s daleko većim i prikladnijim prostorijama, taj je program zaživio gotovo identično inicijalnoj zamisli: članovima se osigurala izvaninstitucionalna potpora

pomnom, stručnom i kvalitetnom organizacijom provođenja slobodnog vremena. Danas su, od ponedjeljka do petka, od jutra do mraka, invalidima rada osigurane brojne aktivnosti, kako u klupskim prostorijama tako i izvan njih. Aktivnosti se provode u vidu stručno osmišljenih, vođenih i nadziranih radionica grupiranih u edukativne, sportske, plesne, kreativno-likovne, psihološko-savjetodavne, dramske, glazbene te radionice rekreativnog vježbanja. Osim nabrojanih radionica, organiziraju se i tematska predavanja i prezentacije, zatim psihoterapija, psihološka i pravna savjetovanja, kineziterapija te preventivno-zdravstvena akcija. Radovi izrađeni u okviru navedenih radionica redovito se izlažu na internim i javnim izložbama i manifestacijama dok članovi redovito sudjeluju na organiziranim druženjima, susretima i natjecanjima sa srodnim udrugama i domovima za starije osobe, kao i javnim nastupima.

Klub invalida
rada

Zbog vrlo velikog interesa o vrstama prava i povlastica te postupke vezane za njihovo ostvarivanje, UIR Zagreba je 2000. godine pokrenula **Pravno savjetovalište** u okviru kojeg su bili osigurani prostor i osoba koja je članovima pružala stručnu pravnu pomoć. Pružanje savjeta vezanih za postupanja i poduzimanja pravnih radnji, zatim tumačenje važeće pravne regulative te pomoć pri sastavljanju raznih podnesaka i slično, članovima je tada bilo omogućeno jednom tjedno sve do 2009. godine. Otada pa sve do danas, nakon preseljenja u nove prostorije i uslijed povećanog broja članstva i njihovih upita, mogućnost prikupljanja takvih informacija članovima je omogućeno na svakodnevnoj bazi.

Pravno savjetovalište

Ulaskom u novi milenij, UIR Zagreba modernizirala je svoj rad kompjuterizacijom Registra članova te kreiranjem svojih mrežnih stranica. Otada se **Registar članova** redovito ažurira i s godinama se uvelike proširio i obogatio, sukladno prilagodbi zakonskim propisima ili pak samim potrebama UIR Zagreba. Mrežne stranice (www.uir-zagreb.hr)

također su se tijekom godina redovito ažurirale, a što je s vremenom postalo i učestalije uz evši u obzir povećan obim i raznolikost aktivnosti UIR Zagreba. Iz istog je razloga nedugo zatim UIR Zagreba započela i s obavještanjem članova elektronskim putem (e-pošta, e-bilten) te se aktivno uključila i na društvenu mrežu Facebook. Uz već postojeće oglasne ploče i komunikaciju osobnim ili telefonskim putem, kao i distribuciju letaka, UIR Zagreba je uvođenjem digitalne tehnologije u svoje svakodnevno djelovanje postigla još bržu i transparentniju informiranost ne samo svojih članova već i šire javnosti, a ujedno je svima omogućila i dodatni način brže i jednostavnije komunikacije.

Kao logičan slijed navedenog unapređivanja informiranja javnosti, od 2002. godine UIR Zagreba započela je s izdavanjem službenog časopisa pod nazivom **Glasiloo invalida rada, GIR**, a koje se tiska u godišnjoj nakladi od 15.000 komada. *GIR* se od prvog izdanja distribuira besplatno, a ujedno su sva izdanja objavljena i u digitalnom obliku na mrežnim stranicama UIR Zagreba. Iste godine, UIR Zagreba nabavila je sredstva za novije kombi vozilo za potrebe svojih članova dok je dotadašnje kombi vozilo poklonila *Sportskom društvu invalida rada Zagreb*. Nakon više od deset godina, krajem 2013. godine, UIR Zagreba je dotrajalo kombi vozilo zamijenila manjim i za gradsku vožnju prikladnijim,

Glasiloo invalida rada, GIR, 1. izdanje

Preventivno- zdravstvena akcija

dostavnim vozilom, a koje koristi i danas. Uz opisane aktivnosti, UIR Zagreba 2002. godine pokrenula je program **Preventivno-zdravstvena akcija** kojim je na tjednoj bazi članovima omogućila besplatnu i redovitu kontrolu šećera i masnoća u krvi, kao i kontrolu krvnog tlaka koju obavlja viša medicinska sestra, a koji je i danas aktualan.

Sukladno svojim ciljevima, UIR Zagreba svake godine nastoji svojim članovima pomoći na razne načine surađujući s brojnim privrednim subjektima i pojedincima. U posljednjih petnaest godina najznačajnije **donacije** koje je osigurala za svoje članove bile su zasigurno donacije elektromotornih kolica.

Tako je u razdoblju od 2004-2006. godine donirano deset elektromotornih kolica čiji su donatori bili *Vulkal d.o.o.* iz Zagreba, *Bio Natura Waters d.o.o.* iz Zagreba, *ACM Poljomehanizacija d.o.o.* iz Zagreba, *Belupo, lijekovi i kozmetika d.d.* iz Koprivnice, *Financijska agencija*, poslovnica iz Zagreba, *Vjesnik d.d.* iz Zagreba, *Zagrebački velesajam* iz Zagreba. U

Donacije elektromotornih i klasičnih invalidskih kolica

istom je razdoblju tvrtka *Rimed* iz Zagreba donirala jedna klasična invalidska kolica.

Potom je uslijedila dvogodišnja pauza nakon čega je UIR Zagreba naišla na zaista veliko razumijevanje kod *Gradskog društva Crvenog križa Zagreb* koje je u razdoblju od 2008-2009. godine doniralo 360 paketa hrane za 360 članova UIR Zagreba, a u razdoblju od 2010-2013. godine omogućilo je i donaciju osam novih klasičnih invalidskih kolica.

Na dugogodišnju inicijativu UIR Zagreba, od 2005. godine Gradska uprava Grada Zagreba (tadašnje Poglavarstvo) svake druge godine organizira

besplatnu mamografiju za sve žene s invaliditetom u Gradu Zagrebu, a od 2011. godine i besplatan pregled prostate za sve muškarce s invaliditetom u Gradu Zagrebu.

Iste je godine UIR Zagreba započela s realizacijom dva dugo planirana programa, a koja se provode i danas: *Unapređivanje i očuvanje zdravlja* (današnji Rekreativno-zdravstveni program) te *Mobilni timovi za socijalno-psihološku i fizičku pomoć* (današnji Mobilni tim).

Rekreativno-zdravstveni program UIR Zagreba započela je u suradnji sa Specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske toplice, a od 2014. godine nastavila i sa Specijalnim bolnicama za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice i Thalassotherapia Crikvenica te isti u suradnji sa sva tri subjekta provodi i danas. *Rekreativni* dio programa obuhvaća razne animacijsko-rekreativne sadržaje kao što su korištenje bazena i saune, razne kupke, usluge masaže i relaksacije te sportske i slične rekreativno-zabavne aktivnosti. *Zdravstveni* dio programa obuhvaća liječenje akutnih i kroničnih reumatskih bolesti te bolesti respiratornih organa i lokomotornog sustava uz primjenu fizikalne i rehabilitacijske medicine.

U okviru programskih aktivnosti **Mobilnog tima**, UIR Zagreba i danas neposredno pristupa svojim članovima koji nisu u mogućnosti zadovoljavati neke od svojih životnih potreba, neovisno o tome da li je uzrok starost ili invaliditet odnosno tjelesno oštećenje. Riječ je zapravo o pružanju pomoći članovima čija je pokretnost djelomično ili u potpunosti ograničena, a koji u većini slučajeva žive u samačkim domaćinstvima. UIR Zagreba ovaj program provodi samostalno na način da već unaprijed formiran *Mobilni tim* odlazi u domove takvih članova u potrebi i na licu mjesta pruža odgovarajuću stručnu pomoć na taj im način barem djelomično ili privremeno olakšavajući svakodnevne nedaće s kojima se susreću.

Mobilni tim

Značajni događaji za invalide rada

Otvorenje prostora UIR Zagreba, Nova cesta 86, Zagreb

Zasigurno jedna od najznačajnijih godina djelovanja UIR Zagreba, ne samo u posljednjem desetljeću već uopće, je 2007. godina, godina u kojoj je UIR Zagreba preselila u novo uređene i adaptirane prostorije u kojima i danas radi i djeluje. Riječ je o gotovo 300 m² prostora u neposrednoj blizini Trešnjevačkog trga, na adresi Nova cesta 86. U seljenju je prethodilo višemjesečno, ali potpuno uređenje prostorija te adaptacija istih u organizaciji Grada Zagreba te je **27. rujna** 2007. godine UIR Zagreba organizirala svečano otvorenje, a početkom listopada iste godine u njima i započela s radom. Prostore je službeno otvorio i ključeve UIR Zagreba predao Gradonačelnik Grada Zagreba, Milan Bandić, koji je tom prigodom ujedno proglašen i počasnim Predsjednikom UIR Zagreba, a dr. Zvonimir Šostar počasnim članom. Oba proglašenja inicirala je tadašnja predsjednica Marija Topić kao zahvalu za uloženi dugogodišnji trud u pronalasku i adaptaciji većih, boljih i adekvatnijih prostorija u kojima se članovi UIR Zagreba i danas druže,

vesele, razmjenjuju iskustva, prikupljaju informacije i educiraju na razne načine. Krajem iste godine, Skupština UIR Zagreba taj je dan proglasila **Danom Udruge invalida rada Zagreba**.

Hrvatski sabor je 13. veljače 2009. godine na svojoj sjednici donio odluku o proglašenju **Nacionalnog dana invalida rada, 21. ožujka**, dan koji sve udruge invalida rada u Republici Hrvatskoj, pa tako i UIR Zagreba, otada svake godine prigodno obilježavaju.

Nacionalni dan
invalida rada,
21. ožujka

Upravo je taj događaj bio povod uvođenja zaštitnog znaka Nacionalnog dana invalida rada – ruže – kojom se želi ukazati na problem neadekvatnog

korištenja zaštitnih sredstava na radu, slabe primjene propisanih zaštitnih mjera, kao i potrebu provođenja preventivnih aktivnosti. Svaka od udruga invalida rada tom je prilikom sama izabrala boju "svoje" ruže te je tako UIR Zagreba izabrala narančastu boju kojom ukazuje na entuzijazam, sreću, kreativnost, odlučnost, ohrabrenje i poticaj kojim se invalidi rada nastoje voditi u teškim trenucima.

Proglašenje *Nacionalnog dana invalida rada* zapravo se nadovezalo na još jedan u nizu značajnih datuma za osobe s invaliditetom, no ne samo u Republici Hrvatskoj već i u cijelom svijetu, a to je **Međunarodni dan osoba s invaliditetom** koji se svake godine obilježava u spomen na događaj iz 1956. godine kada je 8. kolovoza u rudniku ugljena Bois du Casier u Belgiji planuo požar u kojem su stradala 262 rudara. Taj se događaj pamti kao rudarska nesreća s najvećim brojem ljudskih žrtava u nekom rudniku ugljena dok se taj dan svake godine diljem svijeta obilježava drugom temom, a s ciljem postizanja boljeg razumijevanja problema invaliditeta u široj društvenoj zajednici te ostvarenja svih prava koje osobe s invaliditetom imaju, kao i njihove potpune uključenosti u društvo u kojem žive.

Od velikog značaja za osobe s invaliditetom u Gradu Zagrebu je i **Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Zagreba** osnovano 2003. godine koje je početkom te iste godine donijelo prvu Zagrebačku strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom 2003-2006., a potom su uslijedile i za naredna razdoblja (2007-2010., 2011-2015.) pa tako je danas na snazi Strategija za razdoblje od 2016-2020. godine.

Neposredno prije početka procesa donošenja druge *Zagrebačke strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom 2007-2010. godine*, u Povjerenstvo

Međunarodni
dan osoba s
invaliditetom

za osobe s invaliditetom Grada Zagreba 2007. godine izabran je i predstavnik UIR Zagreba, tadašnja predsjednica Marija Topić, a nakon njene iznenadne smrti 2013. godine, tu je ulogu preuzeo predsjednik Zlatko Bočkal. Oboje su tu funkciju prihvatili s velikom odgovornošću trudeći se u što većoj mjeri i na što primjereniji način poboljšati kvalitetu života populacije koju predstavljaju – invalida rada.

Zlatko Bočkal
i Marija Topić

U kojoj je mjeri UIR Zagreba aktivna u borbi za što bolji položaj invalida rada i općenito osoba s invaliditetom u društvu govori i činjenica da je u razdoblju od 2002-2016. godine UIR Zagreba zaposlila čak šest djelatnika na Ugovor o radu na neodređeno čime je omogućeno i dugo radno vrijeme tijekom svakog radnog dana (8,00-20,00 sati) po prvi puta u povijesti UIR Zagreba.

Iz istog se razloga UIR Zagreba, također u tom razdoblju, uključila i u program *Javnih radova* Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u okviru kojeg od 2011. godine na određeno vrijeme zaposli u prosjeku jednu osobu godišnje.

Povećan broj aktivnosti tijekom godina, osim radu i djelovanju u većem i adekvatnijem prostoru te povećanom broju zaposlenih djelatnika, UIR Zagreba zahvaljuje i nesebičnom i dobrovoljnom angažmanu **volontera**. Njihova uloga u poboljšanju kvalitete života invalida rada vrlo je značajna čemu u prilog govore podaci za razdoblje od 2011-2016. godine.

Naime, UIR Zagreba godišnje okupi 20-25 volontera koji zajednički odrade otprilike 800-900 volonterskih sati.

Koliko su volonteri i njihov rad značajni za članove, ali i djelovanje UIR Zagreba, pokazali smo i našim donošenjem *Pravilnika o dodjeli nagrada, priznanja i zahvalnica* kojim je utvrđena i nagrada "**Naj volonter**", a koja se od 2016. godine dodjeljuje volonteru obzirom na trajanje i učestalost volontiranja, doprinos i rezultate volontiranja, specifičnost i prepoznatljivost volonterskih aktivnosti te zadovoljstvo korisnika volontiranja.

Volonteri UIR Zagreba

Svakodnevne aktivnosti UIR Zagreba obuhvaćaju pružanje raznih informacija vezanih za ostvarivanje prava i povlastica, zatim osiguravanje postojećih i utvrđivanje novih prava i usluga te suradnju sa srodnim udrugama i organizacijama na području Grada Zagreba i cijele Republike Hrvatske, kao i

domovima za starije i nemoćne, centrima za socijalnu skrb, ali i lokalnim i državnim institucijama.

Kao što je i UIR Zagreba promijenila nekoliko naziva, tako su se mijenjali i nazivi ustrojstvenih tijela, no za planiranje, programiranje i realizaciju svih aktivnosti uvijek su bila zadužena tijela UIR Zagreba: Skupština, Upravni odbor, Nadzorni odbor i Stegovna komisija odnosno Sud časti, uz Predsjednika i Tajnika odnosno voditelja Stručne Službe.

Kako bi se potaklo i druge članove UIR Zagreba, ali i osobe koje nisu članovi, na veći angažman u borbi za što bolji položaj invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom u društvu, UIR Zagreba je povodom svoje 50. obljetnice osmislila nagradu "**Godišnja nagrada Udruge invalida rada Zagreba**" koja će se dodjeljivati osobama koje su tijekom jednogodišnjeg razdoblja svojim radom, zalaganjem i stavovima trajno doprinijele radu i prosperitetu UIR Zagreba i invalida rada općenito.

Pružanje
informacija u
UIR Zagreba

Razgovori s najstarijim članovima Udruge invalida rada Zagreba

IVAN LAZIĆ, rođ. 1941.

P: Kako ste postali osoba s invaliditetom?

O: S 18,5 godina pao sam pod vlak prolazeći kroz zaustavljeni vlak koji se u jednom trenu pokrenuo, a ja sam pao i izgubio obje noge. Nakon jedanaest godina, dakle 1970. godine, ponovo sam doživio nesreću, no toga je puta vlak naletio na mene.

P: Kako ste doznali za Udruženje invalida rada Zagreba?

O: Gospodin Petrač mi je rekao kako je pročitao u novinama da se u Zagrebu osnovalo Udruženje invalida rada Zagreba i mi smo se dogovorili da odemo u Petrovu ulicu i vidimo što je to. Htjeli smo se učlaniti, no nastali su problemi jer u Udruženju nisu imali članske knjižice. Na naše navaljivanje su nas učlanili, a knjižice smo dobili nekoliko mjeseci kasnije.

P: Koji je bio razlog vašeg učlanjenja u Udruženje?

O: Pa bio sam invalid rada i Udruženje mi je dobro došlo. Naime, ja sam stradao na povratku kući s posla. Često sam dolazio u Udruženje da čujem novosti i prava.

P: Tijekom vašega članstva u Savezu odnosno Udruzi bili ste član raznih tijela. Kada uspoređujete djelovanje Udruge kroz 50 godina, ima li kakvih razlika u djelovanju Udruge nekad i danas?

O: Ono doba ne može se jednostavno usporediti s današnjim. U početku, Udruga je bila nešto slabija. Nismo imali dovoljno prostora i broj članova je bio znatno manji. U početku smo imali oko 200 do 300 članova, a danas ta brojka prelazi 9000. Tada smo organizirali izlete u tuzemstvo i inozemstvo. Kako se u to vrijeme u našoj zemlji nije moglo kupiti nekih stvari ili su bile skupe, organizirali smo izlete u Mađarsku gdje se to moglo povoljnije kupiti. Na taj način smo pomagali našim članovima da ostvare kvalitetniji život. Imali smo organizirano dobrovoljno

Ivan Lazić

davanje krvi, a za davatelje smo organizirali izlet u Mađarsku na teret Udruge. Ja sam dulje vrijeme organizirao takve izlete. Budući da sam više interesa imao za sport, prestao sam se baviti organizacijom izleta, a posao je nastavila gđa Marija Topić kojoj sam povremeno pomagao. Bio sam član Izvršnog, kasnije Upravnog odbora, a zadnjih nekoliko mandata član sam Nadzornog odbora i njegov predsjednik.

P: Treba li nešto mijenjati u radu sadašnje Udruge?

O: Možda bi trebalo organizirati izlete u inozemstvo na način da zadužimo posebne ljude za organizaciju izleta. Naime, pojedincima treba posvećivati posebnu pažnju, zvati ih i nagovarati. Ostalo je sve u redu. Možda bi trebalo još pojačati sportske aktivnosti iako kada bolje razmislim, zaista imamo mnogo sportskih aktivnosti. Sva je sreća da imamo prostor.

Pozdravljam suradnju s partnerima u okviru *Rekreativno-zdravstvenog programa*. Možda bi za ljetovanje trebalo razmisliti o kupnji nekog čvrstog objekta gdje bi naši članovi ljetovali pod posebnim povoljnijim uvjetima.

Ja sam nakon nedavne zadnje operacije ramena zaista postao osoba s invaliditetom i sada osjećam probleme u kretanju. Tek sada vidim neke nedostatke u propisima kojima se reguliraju prava osoba s invaliditetom. Smatram da bi to trebalo ispraviti.

Josip Petrač
i Ivan Lazić

JOSIP PETRAČ, rođ. 1943.

P: Kako ste postali osoba s invaliditetom?

O: Kao mladić s oko 18 godina doživio sam prometnu nesreću. Naime, pao sam pod tramvaj i ostao bez noge. Upućen sam na liječenje i medicinsku rehabilitaciju i već 1963. godine uključio sam se u normalan život. Budući sam radio u proizvodnji u "Mesna industrija –Sljeme" morao sam se doškolorati te sam u kratkom vremenu odnosno u godinu dana, završio sedmi i osmi razred osnovne škole. Odmah sam upisao gimnaziju, no tražio sam da me upišu u višu radničku školu. Nakon položenih ispita, u kratkom roku završio sam srednju školu i upisao se u višu radničku školu koju sam završio u roku od dvije godine. U firmi su, radi moje invalidnosti, razmišljali da li da me otpuste ili zadrže. Odlučili su me zadržati i postavili su me na radno mjesto telefoniste u telefonskoj centrali, a potom sam počeo raditi poslove u pripremi rada u Tehničkoj službi.

P: Kako ste doznali za Udruženje invalida rada Zagreba?

O: Nakon rehabilitacije 1963. godine počeo sam se baviti sportom u sklopu Udruge ratnih vojnih invalida. 1966. godine pročitao sam u novinama informaciju o osnivanju Udruženja invalida rada Zagreba. Istovremeno su se pozivali svi zainteresirani da se jave u sjedište Udruženja, u Petrovoj ulici 3 u Zagrebu. No, nastali su problemi jer Udruženje

još nije bilo formalno registrirano i nije bilo članskih knjižica. Unatoč tome, na moje inzistiranje, upisan sam u evidenciju, a nakon nekoliko mjeseci stigle su i knjižice pa sam tada postao "pravi" član Udruženja.

P: Što vas je motiviralo da se učlanite u Udruženje?

O: Tih šezdesetih godina bavio sam se sportom, ali mi je kao osobi s invaliditetom to bilo teško. Naime, u to doba postojalo je Sportsko društvo ratnih vojnih invalida u koje su se teško udruživale ostale osobe s invaliditetom. Htio sam vidjeti što će raditi novo osnovano Udruženje. Zanimala me i mogućnost dobivanja pravne pomoći.

P: Kako ste sudjelovali u radu Saveza invalida rada Zagreba?

O: Godinama sam plaćao članarinu, ali više sam bio angažiran u Sportskom savezu. Oko 1987. godine gospodin Lazić me angažirao u Savezu invalida rada Zagreba, u Komisiji za sport i rekreaciju.

1989. godine održana je godišnja Skupština na kojoj sam upoznao pokojnu Mariju Topić koju smo uključili u poslove Sekcije za sport i rekreaciju. 1991. godine postao sam potpredsjednik Saveza. Bilo je to doba kada se teško radilo. Tada je upućen zahtjev ZET-u za besplatan prijevoz invalida rada, koji je ubrzo i odobren.

P: Bili ste predsjednik Saveza (Udruge invalida rada Zagreba)?

O: Otprilike dvije godine bio sam predsjednik i Saveza invalida rada Zagreba i Saveza invalida rada Hrvatske.

P: Postoje li razlike u djelovanju Saveza obzirom na okolnosti u kojima je djelovala?

O: Pa najčešće razlike su bile u razumijevanju ili nerazumijevanju problematike invalida rada od strane odgovornih čimbenika na razini grada Zagreba i razini države. Sukladno tome probleme

Josip Petrač

smo brže ili sporije rješavali. Gledajući razdoblje od 50 godina učinjeno je mnogo za kvalitetniji život invalida rada.

P: Biste li što mijenjali u radu sadašnje Udruge?

O: Ne bih mijenjao ništa. Sada se ostvaruju moje nekadašnje zamisli, rekreacija invalida rada i druženje. Žao mi je što, zbog udaljenosti mjesta stanovanja od Udruge, ne mogu koristiti mogućnosti koje nam pruža Udruga.

Zlatko Bočkal

Polu stoljeća PREDSJEDNIKA:

1. Nikola Radić 1966.
2. Damjan Zorić 1966-1969.
3. Ivo Huljek 1969.
4. Ella Hudina 1979.
5. Vladimir Lesjak
6. Andrija Buratović
7. Miroslav Dagelić
8. Josip Senjak
9. Kazimir Kosović
10. Ratko Podravec
11. Ivo Heina
12. Ivo Fabijanić 1987-1989.
13. Ivo Smok 1989-1991.
14. Pavao Didović 1991-1993.
15. Josip Petrač 1993-1998.
16. Branko Čevra 1998-2000.
17. Marija Topić 2000-2013.
18. Zlatko Bočkal 2013. ->

Tajnici / Voditelji Stručne Službe:

1. Ljuba Huml
2. Ante Bušljeta
3. Marko Ivas
4. Matija Poldrugač
5. Rudolf Kovaček 1999-2003.
6. Anamarija Lazić 2012. ->

U posljednjih petnaestak godina, ako ne i više, za UIR Zagreba najteža je bila 2013. godina, godina u kojoj nas je, u njezinoj prvoj polovici potpuno neočekivano i vrlo naglo, napustila **Marija Topić**, osoba koja je funkciju predsjednice kontinuirano izvršavala od 2001. godine.

Iako je na čelu UIR Zagreba od njezinog osnutka do tada funkciju predsjednika izvršavalo sedamnaest osoba, Marija Topić bila je jedna od svega dviju žena na toj funkciji, ali i jedina osoba u povijesti postojanja UIR Zagreba sa zavidno dugogodišnjim mandatom na toj funkciji – nepuna četiri mandata odnosno nepunih 14 godina, a tijekom kojeg vremena je članstvo UIR Zagreba povećano za gotovo 40%.

U uspješnom dovršavanju zadnjeg mandata, četvrtog u nizu, naprasno ju je prekinula prerana i iznenadna smrt, na veliku žalost ne samo njezine obitelji, već i brojnih prijatelja, samih članova UIR Zagreba te njezinih partnera i suradnika.

No, prije nego nas je napustila, svojom je predanošću i upornošću u borbi

**MARIJA
TOPIĆ,**
11.11.1939. -
11.05.2013.

za izjednačavanje vrijednosti i mogućnosti za invalide rada i ostale osobe s invaliditetom, rad i funkcioniranje UIR Zagreba podigla na visok nivo primjerenosti i transparentnosti, a što je prepoznato na lokalnoj i državnoj razini.

Tako je s velikim djelima Marije Topić koja nam je ostavila u nasljeđe, ostao i velik zadatak nastaviti njezinim tragovima, a što svakodnevno nastojimo ispuniti. Osim tih nastojanja, a s ciljem zajedničkog sjećanja i odavanja godišnje počasti Mariji Topić, u mjesecu svibnju povodom obljetnice njezine prerane smrti, UIR Zagreba od 2014. godine organizira manifestaciju pod nazivom **Memorijal Marije Topić**.

Memorijal Marije Topić organizira se u dva dijela, sportski i kulturno-zabavni i svake godine na aktivnostima *Memorijala* sudjeluje otprilike 150 natjecatelja s područja cijele Republike Hrvatske odnosno sveukupno otprilike 200-250 uzvanika uz pristustvo uže obitelji Marije Topić, zajednički joj odajući počast i prisjećajući se značajnih trenutaka provedenih u njezinom društvu.

Marija Topić
entuzijast,
filantrop i
altruista

Članom UIR Zagreba, Marija Topić postala je davne 1974. godine, nepunih 8 godina nakon njezina osnutka. U UIR Zagreba je pronašla svoje mjesto, svoj drugi dom, među brojnim ljudima koji su u nekom dijelu svog života bili suočeni s istim ili sličnim problemima i koji su se tada, kao i danas, upravo zbog te sličnosti u teškim životnim situacijama međusobno najbolje razumjeli. Ta je grupacija ljudi 2000. godine postavila Mariju Topić na čelo UIR Zagreba, na funkciju koja joj je osigurala ovlasti da pomogne onima u potrebi u još većem opsegu nego je do tada bilo moguće, a što je sama prepoznala kao mogućnost za kvalitetniju borbu za dobrobit ne samo invalida rada koji su joj ukazali veliko povjerenje, već i za sve osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Marija Topić entuzijast, filantrop i altruista, osoba na kakvu je danas rijetkost naići, a kamoli imati sreće biti u njezinom bliskom okruženju, bilo privatnom

bilo poslovnom, bila je osoba koja je tijekom života proživjela situacije o kakvima većina čita u crnim kronikama, no sve nedaće koje joj je život pripremio prihvatila je i iz njih izvukla najbolje što je u takvim situacijama bilo moguće. Život ju je naučio da bude jaka za sebe i za druge, da bude strpljiva i nadasve optimistična. Upravo su to odlike osobe koja je uvijek tuđe interese i potrebe stavljala ispred svojih i to sa smiješkom na licu i punog srca, bez ikakvih očekivanja za protuuslugu. Odlike vođe.

Kao dodatno i javno odavanje priznanja za značajan doprinos koji je Marija Topić dala tijekom svog dugogodišnjeg mandata u radu i djelovanju UIR Zagreba, a upravo u godini kada je obilježila svoj 50. rođendan, UIR Zagreba osmislila je dodjelu nagrade onima koji doprinesu radu i ostvarivanju ciljeva UIR Zagreba na višegodišnjoj razini, kao i onima izuzetnih zasluga i doprinosa u ostvarivanju i promicanju socijalne, pravne i svake druge zaštite invalida rada i ostalih osoba s invaliditetom: "**Nagrada za životno djelo Marija Topić**". Iako posthumno, prvi dobitnik te nagrade upravo je sama Marija Topić.

Poruka glavnog tajnika Ujedinjenih naroda za 2014. godinu

Ban Ki-moon

Progovaramo na Dan ljudskih prava.

Osuđujemo vlasti koje uskraćuju prava bilo kojoj osobi ili skupini.

Izjavljujemo da su ljudska prava za sve nas, uvijek: tkogod bili i odakle god bili; bez obzira na našu klasu, uvjerenja, seksualnu orijentaciju.

To je stvar osobne pravde, društvene stabilnosti i globalnog napretka.

Ujedinjeni narodi štite ljudska prava jer to je naša misija na koju smo ponosni – i zato što, kada ljudi uživaju svoja prava, ekonomije cvjetaju i u zemljama vlada mir.

Kršnja ljudskih prava više su od osobnih tragedija. To su zvona na uzbunu koja mogu upozoriti na mnogo veću krizu.

Cilj inicijative Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, *Human Rights Up Front (HRuF)* je obratiti pažnju se na ta zvana. Ujedinjavamo se kao odgovor na kršenje prava – prije nego što se izrode u masovna zlodjela ili ratne zločine.

Svatko može promicati borbu protiv nepravde, netolerancije i ekstremizma.

Pozivam države da poštuju svoju obvezu zaštite ljudskih prava svakog dana u godini. Pozivam ljude da drže svoje vlade odgovornima. I zahtijevam posebnu zaštitu onih koji štite ljudska prava hrabro služeći našem zajedničkom cilju.

Odgovorimo na vapaj onih koje se iskorištava i podržimo pravo na ljudsko dostojanstvo za sve.

Ban Ki-moon, glavni tajnik Ujedinjenih naroda

Udruga invalida rada
Zagreba
Nova cesta 86, Zagreb

Tel: 01/4829119,
4829392, 4876301,
4876294

Fax: 01/4876296

E-pošta:
uir@uir-zagreb.hr
Mrežna stranica:
www.uir-zagreb.hr